chine în pios pelerinaj la mormântul celui mai glorios erou al trecutului ardelenesc plin de măriri.

Partidul naţional ţărănesc, ca leal contrar, îşi exprimă în faţa acestui catafalc, tuturor acelora pe cari defunctul i-a ocrotit, iubit şi condus, sentimentele sale de sinceră condoleanţă.

Fie-i vicinică pomenirea. Dumnezeu să-l odihnească în pace pe marele Român, care a fost Ion I. C. Brătianu.

In numele partidului naţional

— Cuvântarea d-lui G. Taşcă —

In numele partidului naţional, venim să aducem cuviosul omagiu, fostului prim-ministru al ţării noastre întregite şi aceluia care în momente de mare sbucium şi de grea îndoială, a ştiut să aleagă calea ce ducea la întregirea neamului.

Multe din faptele cu care va fi preamărit acest fiu ales al neamului nostru, vor fi trecute prin sita criticii aspră câte o dată, nedreaptă ori pasionată uneori, nemiloasă întotdeauna.

Va rămâne însă un moment, din lunga activitate politică a ilustrului dispărut, care nu va putea fi nici micşorat de critica obiectivă, nici întunecat de cea pasionată.

Când furtuna deslănţuită de grandomania nebunească a unui împărat, a cuprins Europa, oamenii noştri politici surprinşi de fulgerătorul cataclism, au fost un moment desorientaţi.

Deşi cercetătorul neobosit al trecutului neamului nostru, arătase, cu preciziune, calea de urmat cu două zile înainte de convocarea consiliului de coroană dela Sinaia

Deşi acest consiliu el însuş hotărîse neutralitatea, care nu putea avea alt înţeles decât cel indicat de marele profesor

Totuş, părerile erau foarte împărţite şi lupta era aprigă între diversele curente.

Negreşit că atitudinea ce trebuia să ia ţara noastră, era indicată. Şeful partidului nostru o arată, în chiar acel moment, cu o strălucită preciziune: *„Peste Prut, în Bucovina, se „strângeau ţăranii harnici şi dârji, cari până atunci păstraseră cu sfinţenie graiul „strămoşesc şi păziseră ca o „strajă neadormită, la un hotar „îndepărtat, — obiceiurile ro„mâneşti".*

„După Bucovina a venit rândul Ardealului. Toţi cei ce „erau în stare să poarte arma „au plecat. Trebue să-i fi cunoscut cineva altfel decât prin „ziare, altfel decât prin con„vorbiri de cafenea, trebue să fi „petrecut cineva vreme mai „multă acolo pentru ca să cu„noască toate comorile morale „cuprinse în sufletele acestor „oameni acoperiţi acum de pă„mânt în stepele Poloniei, în „văile Alpilor, în mlaştinile Ser„biei şi cari au fost duşi anu„me la moarte fără socoteală".

„Orice s'ar fi întâmplat pe lu„me, orice biruinţă s'ar fi pro„dus în orice punct al vastului „câmp de război; dacă ar fi ve„nit cu mâna plină de daruri şi „cu toată cinstea în suflet. Sta„tul acela care a dat o formă „oficială acestor sentimente, fa„ţă de populaţia românească de acolo, — răspunsul Româ„nici nu putea să fie decât: „NU SE POATE; IN ORICE „FEL DE IMPREJURARI, NU".

Aceasta trebuia să fie atitudinea ţării. De aci însă nu urma că opinia publică ar fi avut dreptul să facă semnul pentru trecerea munţilor.

Acest drept îl avea numai guvernul. Numai el putea avea asigurările necesare, numai el măsura cu ce sacrificii se poate face pasul; numai el ştia dacă armata este pregătită pentru acţiune şi numai el putea alege momentul acţiunii.

Guvernul în acel moment hotăritor pentru viitorul neamului nostru, era în mâna lui Ion I. C. Brătianu şi el a ştiut să ia calea care ducea către întregirea neamului.

A trebuit pentru aceasta tot calmul omului de Stat, toată liniştea omului cu conştiinţa împăcată că-şi îndeplineşte o mare datorie către ţară.

„Nu trăim vremuri, — zicea „el atunci, — şi nu suntem în „situaţii de acelea cari, unui „om cu răspunderi de caracte„rul alor mele să-i îngăduias„că să fie ademenit de vreo „popularitate sau intimidat de „vreo ameninţare.

„Oricari ar fi răspunderile pe „cari le port, oricari ar fi griji„le pe cari le am, oricari ar fi „grijile acestei puteri de cari „vorbiţi că sunt lacom, eu am „în viitorul acestui Stat o în„credere neclintită".

Această încredere neclintită în viitorul ţării şi al neamului, i-a servit ca îndreptar în momentele acelea de tragică nehotărîre.

„Cu sabie de dreptate vom isbândi, zicea şeful partidului nostru la 1915, Decembrie. — *„Dar sabia aceasta de dreptate „trebue să fie ţinută de mână „sigură a României. Mâna a„ceea a României trebue să fie „gata a purta sabia dreptăţii „neamului românesc. Deci o „mână sigură de sine, o mână „neslăbită prin discordie şi ne„grăbită prin setea de aventuri.*

„Cu sprijinul lui Dumnezeu „atunci, cu sabia biruitoare în „mână, va veni vremea când „din această Românie mică, „sfâşiată şi mâncată de discor„die, vom face un stat naţio„nal şi popular cuprinzând cu „aceleaşi drepturi pe românii „din toate clasele şi pe românii „din toate ţările".

Mâna sigură de sine, neslăbită prin discordie şi negrăbită prin setea de aventuri, care în momentul hotăritor a purtat sabia dreptăţii, a fost mâna lui Ion I. C. Brătianu şi se cuvine să păstrăm neştearsă amintire şi vecinică recunoştinţă făuritorilor Unităţii Naţionale.

In numele partidului ţărănesc

— Cuvântarea d-lui profesor I. Borcea —

In istoria neamului nostru de la nobila sa sădire pe aceste minunate plaiuri şi până la fericita stabilire în hotarele naturale, n'am avut momente mai emoţionante şi încercări mai grele decât cele petrecute de curând. Având revendicări legitime în toate direcţiile nu credeau totuş că evenimentele se vor desfăşura aşa ca să le facem simultan faţă.

Oricât bunul simţ sau instinctul general pulsa spre calea sau aspiraţia naturală, pentru trecerea prin asemenea situaţii grele a fost nevoe de energii călăuzitoare extraordinare. Ne-a hărăzit Cerul, care mult a pus la încercare neamul nostru ca în aceste momente de supremă cumpănă să avem alături de marele Rege, pe cel mai înţelept sfetnic şi cel mai priceput conducător al destinelor Ţărei.

A îndurat multe, a asumat nespusă răspundere, dar pătruns până în ultima fibră de cel mai cald patriotism, a înfruntat neclintit cele mai aspre vijelii şi a dus barca neamului nostru la limanul dorit. Istoria îl consacră între cele mai mari figuri ale ei. Apropierea de timp ne împiedică să-l vedem în reala lui splendoare.

Dacă visul secular a fost îndeplinit, reforme mărete realizate, era de singur încă mare nevoe de autoritatea şi prestigiul lui nediscutat pentru opera de refacere a Ţării întregite.

Emoţiile, răspunderile acumulate, au măcinat organismul pământesc, sucombând de o boală fulgerătoare şi lăsându-ne consternaţi.

La asemenea năprasnică lovitură zdruncinaţi adânc, nu ne putem reculege decât înălţându-ne peste patimi, întărindu-ne inima, încălzindu-ne dela focul său sacru, cu hotărîrea nestrămutată de a urma calea trasă de el. In acţiunile noastre, figura sa să ne fie veşnic călăuzitoare.

In a aduce elogiile meritate figurei mărete a lui Ionel Brătianu, nu ştim ce să admirăm mai mult: neţărmuritul lui patriotism, simţul înalt al datoriei, simţul de prevedere de realitate, de realizare, tenacitatea convingerei, priceperea şi curajul de a asuma răspunderea situaţiilor grele, simţul de a răspunde prin legiuiri necesare la cerinţele vremei iată izvor de calităţi ce toate au fost puse în serviciul Ţărei şi prin care a putut simboliza întreaga fiinţă a neamului său în cele mai mari momente.

Marele lui prestigiu a strălucit încă mai mult în aureola unei familii aşa de ilustre în întocmirea României moderne şi care a ilustrat alt moment hotăritor din istoria neamului nostru: independenţa. Inaltele calităţi n'au fost puse numai în serviciul ţării, dar şi ale păcei şi civilizaţiei mondiale. Ionel Brătianu nu aparţine numai partidului şi generaţiei lui ci ţării şi istoriei.

După pierderea dureroasă a marelui nostru Rege Ferdinand I, ne rămăsese o mângâiere: Aveam pe înţeleptul său sfetnic Ionel Brătianu

Deaceea, moartea lui fulgerătore ne loveşte crud. Conştienţi că cu viaţa noastră trecătoare îndeplinim rolul unei verige din un lung lanţ de activitate şi înfăptuire a înaintaşilor noştri şi care se va continua după noi, ca unii ce am trăit clipele cele mai emoţionante din istoria neamului, în faţa acestei grele încercări să uităm orice ne poate separa şi *să auzim trâmbiţa divină ce ne cheamă la UNIRE.* Să simţim în fiinţa noastră vremelnică şi pulsul celor ce s'au străduit înainte de noi pentru idealul românesc şi să avem pururi de exemplu pe Ionel Brătianu care-şi trăgea tăria şi siguranţa sa în acţiune din faptul că în fiinţa lui vibra în orice moment întreg trecutul neamului nostru.

In numele *partidului ţărănesc care şi-a dat seamă la alt moment de greava încercare că era o datorie de conştiinţă a trece peste orice pasiuni şi a strânge rândurile în jurul celui mai mare fiu al ţării,* în numele celor ce-i reprezentăm, cari au simţul măsurii şi cultul cinstirii oamenilor mari, în numele celor ce au tremurat când au aflat ştirea sdrobitoare, în numele celor cuprinşi de jale dela un capăt la altul al ţării, aducem omagii de recunoştinţă şi pioasă închinare celui mai mare contimporan.

Ne vom simţi necontenit umbriţi de sufletul lui mare, care înălţându-se acum în cerul senin de patimi, îi facem rugare adâncă să încălzească şi de acolo cu raze însufleţitoare de caldă dragoste de ţară şi cu spiritul înţelegerii pentru desăvârşirea în amănunte a operii definitiv încheiată de el.

In numele Ardealului

Cuvântarea d-lui ministru Al. Lepedatu

Revenindu-mi trista sarcină să aduc, din partea ţinuturilor de peste munţi, un ultim şi suprem salut omagial rămăşiţelor pământeşti ale aceluia pe care împrejurările istorice şi calităţile sale extraordinare l-au ridicat în fruntea statului şi a neamului românesc, ca să cârmuiască spre deplină izbândă, acţiunile pentru dezrobirea acestor ţinuturi şi pentru unirea lor cu patria mamă, o fac copleşit de nemărginita durere ce s'a abătut asupra sufletelor tuturor alor noştri de acolo, la vestea cutremurătoare a morţii lui Ion I. C. Brătianu.

Căci pentru liberarea şi reunirea nici unui alt pământ al patrimoniului naţional n'a trebuit să lupte mai eroic marele dispărut ca pentru Ardeal şi teritoriile lui alipite. Istoria, în lăuntrul căreia a intrat acum pentru vecie, va arăta, cu bine meritate elogii, ceeace noi, contimporanii, am văzut şi am cunoscut. Şi anume: câtă voinţă şi hotărîre, câtă pricepere şi stăruinţă cât patriotism şi devotament a trebuit să pună, ca să obţină recunoaşterea integrală a revendicărilor noastre teritoriale, — ca să câştige, prin războiul de uriaşe jertfe şi nespuse suferinţe, dobândirea acestor revendicări, răsplătind umilinţele unei robii milenare, — ca să afirme, prin atitudinea sa, de înaltă conştiinţă şi exemplară demnitate românească, la Conferinţa de pace, temeiul drepturilor noastre suverane — ca să aşeze, tot acolo, pietrele de hotar până la cele mai depărtate puncte ale fiinţei noastre etnice şi ca să asigure, în fine, prin opera de consolidare începută, viitorul patriei unite şi mărite.

Toate aceste mari şi epocale realizări, prin care s'au încununat luptele de veacuri ale poporului român transcarpatin pentru recâştigarea libertăţilor şi independenţei sale îl aşează pe Ion I. C. Brătianu în apoteoza victoriei finale şi definitive, la capătul unui glorios şir de eroi şi martiri ce au luptat şi s'au sacrificat în cursul timpului pentru înfăptuirea unităţii naţionale şi asigură amintirei sale, pentru toate vremurile, întreaga admiraţie şi recunoştinţă a generaţiilor ce vor ajunge să se bucure senin de rezultatele marilor servicii aduse patriei şi neamului, cu deosebire în acel frumos şi generos pământ al Ardealului care, acum când sufletul mare al clăditorului României întregite pleacă dintre noi, ţine să se închine cu respect şi pietate, la marginea acestui scump sicriu, cu mulţumirile de duioasă afecţiune şi permanentă gratitudine

In numele Bucovinei

Cuvântarea d-lui ministru Nistor

Ca o negură deasă de toamnă s'a aşternut din nou jale adâncă asupra ţării. Săgeata năprasnică a morţii, nimerind în plin, a săgetat fulgerător inima nobilă a celui mai mare Român.

Ion I. C. Brătianu, inginerul desfundător de drumuri peste Carpaţi şi aruncător de poduri peste Prut şi Molna, arhitectul iscusit al noului nostru edificiu constituţional, aprigul tribun al sfintelor noastre drepturi în faţa areopagului lumii, nu se mai găseşte între noi, îndrăgostit tot ce era nobil, bun şi frumos.

Sufletul său, veşnic frământat de grija răspunderei pentru viitorul neamului său, s'a desprins blând şi răbdător din obezile necazurilor pământene, pentru a-şi lua subit sborul spre zările senine ale nemuririi. Căci nemuritor este sufletul său, precum nemuritoare este măreţia operei trudnicei sale vieţi. Generaţii dearândul vor veni să admire şi să desăvârşească marea şi variata sa operă constructivă, tâlcuind avântul gândurilor sale îndrăzneţe şi încălzindu-se la văpaia dragostei sale de neam şi ţară.

Oricât vor fi încercat cronicele contimporane să arunce dungi de umbră asupra strălucirii faptelor sale, istoria nepărtinitoare i-a rezervat un loc de cinste în panteonul neamului, alături de marii ctitori, adăugători şi întregitori ai statului român.

La catafalcul îndoliat plânge familia îndurerată şi cu ea împreună plânge toată ţara. La doliul obştesc se uneşte sfioasă şi dulcea Bucovină, peste ale cărei luminoase meleaguri s'a aşternut de curând un imens zăbranic de jale şi de durere.

Suspinele mulţimei, îngânate de freamătul codrilor şi murmurul izvoarelor, se unesc duios cu rugile preoţilor şi dangătul clopotelor într'o zguduitoare simfonie de jale, deplângând moartea prematură şi cinstind memoria slăvitului izbăvitor de sub jugul străin. Glasul de jale răzbeşte până la acest sicriu şi din tainicele sale şoapte desluşeam cu vintele:

Erou *cunoscut* al războiului pentru întregire, dormi în pace; noi am învăţat dela tine să apărăm şi să preţuim libertatea pe care tu alături de camaradul tău *necunoscut* mi-ai dat-o.

In numele Banatului

Cuvântarea d-lui dr. Aurel Cosma

Nu închideţi acest sicriu până ce bănăţenii de pretutindeni nu-l acopăr cu lacrimile lor de durere.

Nu-l duceţi încă de aici până ce întreg Banatul nu-l împodobeşte cu coroana recunoştinţii şi al omagiului său.

Ion I. C. Brătianu este pentru bănăţeni un simbol. Intransigent luptător al integrităţii Banatului, el cerea judecata lui Solomon pentru mândra noastră provincie spunând că Banatul nu poate fi tăiat în două. El ne întăria credinţa în izbânda aspiraţiunilor noastre şi el ne mângâia sufletele noastre desnădăjduite.

Iată de ce, în jurul acestui sicriu unde se întâlnesc într'o emoţiune covârşitoare toate provinciile alipite, durerea Banatului este cea mai profundă.

Pe Ion I. C. Brătianu îl deplânge toată suflarea românească pentrucă era omul dreptăţii şi al înţelegerii. Il deplânge toată România Mare, dar oricât de mare ar fi această Românie, tot nu este destul de largă ca să cuprindă imensa durere a întregului popor român.

Fericit a fost acest popor că a putut avea un Ion I. C. Brătianu şi îndurerat este acum că l-a pierdut. Dispariţia lui lasă un gol aşa de mare, pe care numai sentimentele noastre îl pot umplea.

Dar să avem credinţa că din aceste sentimente comune se va naşte acea putere, care, ascultând de glasul misterios şi de revelaţiunea tainică a celui din sicriu, ne va mângâia ca să putem relua firul activităţii noastre roditoare. Ion I. C. Brătianu nu cere dela noi lacrimi, ci fapte. Datoria noastră este să continuăm cu aceeaş râvnă opera lui măreaţă. Moştenirea politică ce ne lasă este mare şi desăvârşirea ei este grea. Ne facem deci o datorie sfântă faţă de memoria lui, dacă cu forţe unite şi fără nici o şovăială vom clădi înainte pe bazele consolidării statului ce le-a pus scumpul nostru dispărut.

Activitatea lui Ion I. C. Brătianu ne este pildă şi imbold de muncă. roadele frumoase ale operei lui ne încurajează, iar patriotismul lui neţărmurit ne dă căldura iubirii de neam şi de rege, care trebuie să fie fundamentul tuturor înfăptuirilor.

Acum când ne despărţim pentru totdeauna de rămăşiţele pământeşti ale lui Ion I. C. Brătianu, ne prosternăm în faţa mormântului deschis care va simboliza pentru noi nu numai lupta desrobirii noastre, dar şi biruinţa acestei lupte.

Una dintre cele mai luminoase candele ce vor ţine de veghie vecinică la sicriul lui Ion I. C. Brătianu, aşezat lângă nepertitorul său părinte, va fi candela Banatului, bătută în văpaia vestalină a dragostei nemărginite şi a recunoştinţei adevărate. Ea va lumina şiroaiele de veacuri ce se vor perinda, arătându-ne drumul călăuzitor la izbăvirea noastră.

In numele luptătorilor din Carpaţi şi de pe Tisa

Cuvântarea d-lui general Moşoiu

Sfârşiturile line, fireasca încheiere a unei vieţi domoale, nu revarsă în suflete de cât o blândă melancolie.

Dar frângerea bruscă a unei vieţi puternice, plină de clocotitoare energie ne pare sfărâmarea iraţională a unui elan, răzbunarea unui principiu rău împotriva unui om, pe care ne învăţasem să-l socotim etern, fiindcă am fi dorit să fie etern.

Şi nu jalea, dar uimirea ne înfioară, nu de lacrimi ni se umplu ochii, ci pieptul de revoltă. Moartea eroilor are ceva din prăbuşirea unui templu.

Se stinge o lumină aprinsă în faţa altarului unei credinţe.

Nu mistuită de curgerea vremii, stinsă de vânt năprasnic.

In faţa altarului Patriei, Ion I. C. Brătianu a fost cea mai strălucitoare lumină.

I-a ars sufletul de iubirea ei. I s'a jertfit fără şovăire, fără urmă de îndoială; integral.

Aşa cum ştiu să se jertfească eroii. O cuprindea totată în dragostea lui, de om puternic. O îmbrăţişa cu gândul.

L'am văzut pe malul Tisei, celei cu ape tulburi, alături de Regele Cavaler, privind cum trec ostaşii noştrii, ca să desăvârşească biruinţa cea mai strălucită din istoria noastră. Sta hotărît şi dârz printre oameni, cari ştiau să preţuiască energia, fiindcă ei înşişi o profesau zi de zi; cu vorba domoală de conducător, care ştie când trebue să-şi înăsprească glasul; dar în ochii, pe cari trecutul, cunoscut din cărţi şi din viaţă îi învăluise într'o blândă melancolie, viitorul punea sclipiri de oţel, precum soarele de vară smulgea străfulgerări din căştile soldaţilor, cari mergeau la izbândă. Şi am înţeles atunci, că prezenţa lui acolo reprezinta un triumf, cum nici odată n'a cunoscut istoria.

Biruind cutremurătoarea înfiorare a despărţirii supreme, luptătorii din Carpaţi şi de pe Tisa şi întreaga Legiune Română, cei cari au îndeplinit în faptă înaltul lui gând, fac prin rostul meu îndurerat, legământ de statornicie în credinţă, care a fost totdeauna a lui, care va fi totdeauna a noastră: Iubirea nemărginită şi neînfrântă de Ţară.

Gardă etern trează, îi vom păzi neştirbită splendida alcătuire, pe care el a realizat-o, pentru ca somnul să-i fie lin şi împăcat.

In numele primăriei municipiului Bucureşti

— Cuvântarea d-lui dr. I. Costinescu —

In numele a sutimi de mii de locuitori ai acestui oraş, în numele Capitalei, viu să mă închin înaintea corpului lui Ion I. C. Brătianu. Mă închin cu evlavie şi iubire.

Toţi îl cunoaşteţi ca cel mai admirabil conducător de oameni.

Istoria va scrie în litere de aur faptele lui mari pentru neam şi ţară. Dar ceeace nu poate scri istoria, şi cunoaştem noi contimporani, e sufletul lui Ion I. C. Brătianu.

Cine s'a apropiat de dânsul cunoaşte faţa-i blândă, plină de bunătate şi energie, surâsul lui frumos, ochii lui plini de farmec, în care se oglindea mărimea sufletului său.

Te-am iubit cu toţii pentru cuvântul bun ce ştiai să spui fiecăruia; aveai darul cu un optimism sănătos să dai speranţe şi acolo unde nu mai puteau fi. Ai îndrăgostit Capitala ţării tale; de multe ori mi-a vorbit de înfrumuseţarea ei. Spirit fin, artistic, cunoscător a tot ce e frumos, găsea timpul pentru tot ce ridică mintea şi înalţă sufletul!

Işi iubea gospodăria dela Florica cu pasiune. Acum trupul său muncit, se va odihni pe veci acolo în mijlocul naturii pe care atât de mult a înţeles-o şi a iubit-o! Dar sufletul său va rămâne pururea în Capitala ţării, de unde în imensitatea lui va cuprinde tot pământul românesc pentru care a trăit şi a murit!

In numele soc. Politechnice

Cuvântarea d-lui Inginer N. P. Ştefănescu

O tristă sarcină îmi revine, să adus aci, din partea societăţii Politehnice, expresiunea durerei, pentru pierderea marelui român şi adânc iubitor al neamului Ion Brătianu, de care m'a legat o prietenie colegială de peste 50 ani.

Ionel Brătianu, cum îi spuneam foştii lui camarazi, după ce a terminat liceul Sf. Sava, fiind aplicat la matematici şi având un spirit de cercetător amănunţit şi un raţionament profund, s'a hotărât pentru cariera de inginer.

După o pregătire serioasă a studiilor matematice, făcută sub direcţiunea mult regretatului inginer Gheorghe Duca, a plecat la Paris unde a urmat mai întâi şcoala Politechnică şi în urmă şcoala de poduri şi şosele, de unde a eşit cu diploma de inginer.

Intors în ţară în anul 1889 intră în serviciul podurilor şi docurilor de sub conducerea marelui inginer Anghel Saligny, serviciu în care a funcţionat până la finele anului 1895 când, în urma îndemnurilor insistente ale răposatului vrednic român Dimitrie Sturdza a început să ia parte activă în politica ţării, alegându-se ca deputat şi încetând de atunci de a mai continua activitatea de inginer.

In timpul de peste 6 ani, cât a fost în serviciul Statului a lucrat la proiectul liniei ferate Feteşti-Cernavoda, la lărgirea liniei înguste Bacău-Piatra-Neamţ, la dublarea liniei Chitila-Ploeşti, la mărirea staţiei Ploeşti, la construirea gărei R.-Sărat şi a variantei Vădeni-Barboşi. întocmind planurile şi conducând lucrările podului de peste Siret de la Barboşi.

In scurta, dar foarte activa ocupaţie a lui de inginer, a arătat o pregătire superioară, o conştiocitate exemplară, o conducere serioasă radiind în totdeauna în jurul lui o atmosferă plăcută.

Inginerului Ionel Brătianu îi era dragă cariera sa în care găsea numai mulţumiri fără amărăciunile vieţei politice şi îi plăcea să trăiască în mijlocul colegilor lui.

Astfel îndată la întoarcerea sa în ţară ca inginer intră în societatea politehnică al cărui membru a rămas până astăzi.

In această societate, în mijlocul celor mai de seamă oameni de ştiinţă, ca Spiru Haret, Anghel Saligny, Gheorghe Duca, doctor Istrati, Constantin Olănescu şi alţii, el a luat parte activă la studiile ce se făceau în sânul ei.

El a făcut mult timp parte din comitetul societăţii, a fost vice-preşedinte al ei, a redactat buletinul societăţii şi a ţinut conferinţe cu subiecte de o deosebită importanţă. Serviciile aduse ţării de Ion Brătianu ca inginer în scurtul timp şi la începutul carierei sale au fost modeste faţă de marile servicii aduse de el ca om politic. Pregătirea lui la studiul cifrelor şi al problemelor ştiinţifice i-a modelat sufletul aşa că şi în viaţă politică a soluţionat problemele ce i s'au prezintat numai în urma unor profunde gândiri.

Corpul technic român se închină smerit şi cu durere înaintea trupului marelui bărbat de stat, inginerul Ion Brătianu căruia îi va păstra o neştearsă amintire şi roagă pe bunul Dumnezeu să acorde alinarea durerii scumpei sale familii.

In numele studenţilor

Cuvântarea d-lui Cureleanu

Moartea care în veci nu iartă, moartea sub al cărei linţoliu de argint se odihnesc atâtea figuri mărete ale neamului românesc, a secerat dintre noi un om în cea mai înaltă şi mai pură accepţie a cuvântului şi a chemat în împărăţia ei pe unul din cei mai vrednici fii ai acestei naţii şi pe cel mai vajnic slujitor al ei.

In faţa mormântului proaspăt deschis mintea se opreşte înmărmurită, iar inima îndurerată se întreabă dacă e cu putinţă ca acesta să cuprindă atâta suflet românesc, care a bătut decenii întregi revărsând peste plaiuri şi în inimile noastre suflarea vie, caldă şi neperitoare a românismului mereu renăscând şi pururea puternic.

Un bun român şi un înflăcărat patriot care a urmărit cu o dragoste aproape mistică toate năzuinţele acestui neam şi-a înfăptuit contra vicisitudinilor evenimentelor o Românie temută de duşmani: un suflet de elită care a fost zi la zi şi ceas la ceas un zidar neobosit şi neclintit dela postul de onoare, temeliile şi structura socială a acestei ţări; o individualitate creatoare stăpânind cu o impunătoare eleganţă pulsul acestei ţări, gata să intervie şi să îndrepte orice neregularităţi ivite în cursul distrugătorului timp; o stăpânire de sine cum rar s'a mai văzut şi o înţelegere de artist a oamenilor şi a evenimentelor toate acestea care constituiau un braţ puternic pe care se răzimau destinele acestui neam s'au dus şi s'au năruit într'o clipă spulberate şi nimicite de apururi de neînlăturatele legi care guvernează însuşi Universul.

In faţa necalculatei pierderi pe care o simte fiecare,

în clipa în care un exemplar rar şi ales al acestei naţii coboară în locul de veci pe care soarta îl hărăzeşte fiecăruia,

în momentul în care, în faţa unor legitime îngrijorări, sufletele noastre se adâncesc în reculegere,

studenţimea română de pretutindeni, acea studenţime în care palpită cu o violenţă neasemuită dragostea de neam şi credinţa în menirea lui istorică în acest colţ îndepărtat studenţimea română care păstrează în fibrele ei cele mai intime acel elan generator de energii şi înfăptuitor de unitate sufletească românească această studenţime română vine cu inima îndurerată şi paşii şovăitori să privească încă odată figura majestoasă a marelui dispărut, vine să aducă prinosul de recunoştinţă pentru tot ceace această personalitate covârşitoare a făcut bun şi trainic pentru acest neam, vine în faţa morţii să-şi exprime adâncul regret pentru dispariţia aceluia care şi-a servit ţara până la fanatism, vine în aceste clipe grele şi îndoliate să-şi unească durerea ei cu a tuturora pentru ca într'o armonie generală de durere spiritul celui care acum poate pluteşte printre noi să vadă însăş ţara în ceeace are ea mai ales strânsă în jurul neînsufleţitului corp, aducându-i supremul omagiu şi salutul de adio.

Umbră măreaţă care ne priveşti durerea noastră a tuturora te binecuvântăm!

In lumea celor drepţi, în lumea celor buni, în lumea celor ce şi-au făcut datoria, în lumea celor ce-au suspinat pentru bine, în lumea celor ce şi-au iubit şi şi-au servit ţara, în lumea celor ce-au suferit pentru credinţa lor odihneşte-te în pace.

Recunoştinţa noastră a tuturor te însoţeşte.

In numele Basarabiei

Cuvântarea d-lui ministru Inculeţ

Oamenii, chiar şi cei mai mari, se află sub vremuri.

Şi iată astăzi asistăm, cu inimile zdrobite de durere şi cu ochii plini de lacrimi, la sicriul celui mai mare român pe care soarta a avut grijă să-l dea Neamului nostru spre a fi întregit şi organizat în România Mare, visată de atâta generaţie.

Nemilosul destin a crezut că poată să ni-l ia pe Ionel Brătianu, soarta neîndurată a decis să lipsească România de fiul epocal al ei, — a cărui minte, inimă, voinţă, experienţă, dragoste de neam, nu pot fi înlocuite de nimeni.

Aceiaşi soartă m'a pus pe mine, nu prieten devotat şi un fiu al Basarabiei, să exprim aici durerea ei în urma morţii lui Ion I. C. Brătianu.

Basarabia întreagă îl plânge dispariţia.

Basarabia unită nu va uita niciodată ca atunci în vremuri turburi, dar hotărâtoare pentru destinele acestei provincii româneşti, când ea dezasperată a cerut ajutor României-mame, — Ionel Brătianu, primul ministru al Ţărei Româneşti, credincios poruncilor lăsate de părintele său, marele Ion C. Brătianu, care cu toate presiunile ţarismului neînduplicat, acolo la Livadia, nu s'a clintit în afirmarea drepturilor României asupra Basarabiei. — Ionel Brătianu, primul ministru al Ţării Româneşti, la cererea noastră de ajutor, nu a ezitat nici un moment, chiar cu riscul de a se pune în contra colosului rusesc, să ne trimită trupele frăţeşti la adăpostul cărora am putut, acum 10 ani în urmă, să ne exprimăm libera voinţă de a trăi în unire.

Poporul basarabean nu va uita niciodată şi va păstra veşnica recunoştinţă primului ministru Ionel Brătianu, care în înţelepciunea lui neobişnuită şi în dragostea lui nemărginită pentru ţăranul român, a înţeles şi a sprijinit cu toată hotărîrea reforma agrară din Basarabia.

Ca cunoscător a tuturor împrejurărilor de atunci, pot să afirm că fără sprijinul necondiţionat al lui Ion I. C. Brătianu, pământul strămoşesc n'ar fi intrat în întregime în mâinile celor ce'l munceau, români şi ei.

Basarabia eliberată de sub jugul greu străin, Basarabia unită pe vecie cu patria-mumă, poporul ei înzestrat cu moşiile străbunilor români şi organizat în viaţa României Mari pe baze Naţionale şi democratice, prin mine, plânge pe Ionel Brătianu.

Memoria lui ne va rămâne vecinic trează ca o sursă nesecată de învăţăminte pentru binele poporului nostru.

Rugăm pe neconsolata soţie, fiul, fraţi, surori şi întreaga familie, să primească condoleanţele noastre şi să găsească, dacă se poate, o mângâiere a durerii în durerea mare ce o simţim noi cu toţii.

Cuvântarea d-lui Ion Th. Florescu

Capitala ţărei înfiorată şi îndurerată, stă încă netrezită bine, între vis şi realitate...

In timpul nopţei, ca un brigand fără îndurare, destinul blestemat, a întins o ghiară nevăzută şi-a strâns pentru totdeauna acel gât preţios, — tezaur de elocinţă strălucită — pâlnie divină, prin care se scurgeau din suflet şi din creer, comori de vorbe armonioase, încărcate de nesfârşite splendori de înţelepciune şi de nobile avânturi de îmbărbătare!...

Şi astfel a fost răpit din viaţă acel care după ce a făurit o naţie unitară, a devenit pentru noi o divinitate tutelară.

Ca el altul Neamul nu mai are şi multă vreme nu mai va avea, căci despre el se poate repeta vorba celebră, spusă de un mare poet englez despre genialul Goethe: „natura după ce l'a zămislit, a stat de s'a odihnit înainte „d'a mai naşte un altul".

Capitala ascultă, abea reţinându-şi plânsul, de câteva zile, măreaţa simfonie funebră, prin care se preamăresc, în superioare imnuri şi în sfâşietoare accente, faptele glorioase şi eterne ale marelui român.

Puternica emoţie, care bate ca o furtună năprasnică peste sufletele noastre ofilite ca nişte biete frunze atinse de gerul iernei, nu mai îngădue la ora aceasta târzie, povestea lungă a faptelor sale mari şi nemuritoare. Capitala le cunoaşte, pentru că le-a trăit alături de el şi Istoria este prea proaspătă, pentru ca răutatea să poată să-i falsifice rândurile sau ca invidia să încarcă prea repede filele, pe care stă imprimată măreţia izbânzilor.

Brătianu era iubit şi respectat de popor — orice ar zice detractorii săi.

Ori de câte ori Capitala avea cinstea să trimeată în Cameră pe Ion I. C. Brătianu, nimenea nu'şi închipuia că el reprezenta un singur deputat sau un singur judeţ.

Brătianu nu reprezenta numai partidul său în parlamentul ţării; el reprezenta în minoritatea din Adunare, siguranţa Neamului, gloria şi strălucirea Ţărei, el reprezenta acea lumină delicată şi simbolică pe care n'o pot stinge vânturile în noaptea Invierii, căci mereu credinţa poporului o reaprinde: recunoştinţa celor mulţi şi mărunţi, în furtuna patimilor şi în întunericul calomniilor.

Pentru cetăţenii Capitalei, Ion Brătianu fiul, era continuarea strălucită şi nemuritoare a lui Brătianu tatăl, care lăsase într'o ediţie superioară şi splendid împodobită, în sufletul fiului său, un testament politic eroic şi glorios: realizarea părţei a II-a a idealului nostru naţional: reînvierea Daciei-Trajane pe care trebuia s'o înfăptuiască îndrăzneala chibzuită a fiului, după unire, independenţă şi regat pe care le realizase geniul nemuritor al tatălui. Porunca sfântă a bătrânului întemeietor de ţară, a fost adusă la îndeplinire. Sforţarea uriaşă încoronată de isbândă a fiului, jertfa sa mare pentru Neam şi Ţară, a slăbit poate ce era uman, în acest muritor cu gânduri de semi-zeu.

Ca un aghiotant vrednic el s'a retras acum lângă şeful şi părintele său, acolo în tainicul Eden de la Florica, la o mică distanţă de cei doi mari suverani ai neamului românesc: Regele Carol cu care tatăl a zidit temelia, Regele Ferdinand cu care fiul a desăvârşit opera nepieritoare.

Cei ce plâng pe oamenii mari obişnuiesc să spună, că aceştia murind lasă un gol imens în urma lor.

Nu! Nu, marele nostru şef nu lasă un gol, ci o moştenire plină, măreaţă, fecundă şi glorioasă; nici un colţişor nu a rămas neocupat de gândurile, faptele şi superioarele lui prevederi. Lanul este tot, din belşug semănat în clipa de faţă.

Fi-vom noi vrednici şi harnici secerători?...

Mergi liniştit, şef slăvit, al înălţărei noastre naţionale!

Vom urma în totul învăţăturile tale sfinte. Brazdă adâncă vom trage pentru consolidarea operei tale şi din văpaia patriotismului tău, brâu de foc vom face la graniţele noastre.

Vremea când popoarele îşi lapidau apostolii şi-şi răstigneau mântuitorii de mult a apus.

Tu, între noi ai fost şi noi te-am înţeles!...

Cortegiul

După terminarea cuvântărilor, sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale ilustrului defunct, a fost ridicat pe braţe de fruntaşii partidului, dus şi aşezat pe afetul de tun, la care erau înhămaţi 6 cai.

Afetul şi sicriul erau învăluite în tricolorul îndoliat.

COROANELE

Pe ţeava tunului au fost aşezate coroanele trimise de M. S. Regele Mihai I, de M. S. Regina Maria, Regele George şi Regina Elisabeta ai Greciei.

In faţă era fixată splendida coroană trimisă de M. S. Regele Alexandru al Iugoslaviei şi **modesta cunună a Moţilor din Zarand, împletită din crengi şi frunze din gorunul lui Horia de pe mormântul lui Avram Iancu din Ţebea şi a celor 2 brazi sădiţi în amintirea marelui rege Ferdinand I.**

In partea stângă coroana de crisanteme albe a Inaltei Regenţe şi în dreapta a Casei Regale, din frunze de laur.

Iar când cortegiul fu gata să pornească clopotele tuturor bisericilor au început să sune sfâşietorul sunet de jelanie.

Cortegiul s'a pus în mişcare în ordinea următoare:

Un pluton din jandarmi pedeştri, sub comanda d-lui locot. Răşcanu, delegaţiile partidului naţional liberal, preoţii din Capitală, trăsurile cu clerul, cele zece perne cu decoraţii, purtate de coloneli, încadraţi de ofiţeri superiori, afetul cu sicriul, membrii familiei, A. S. Regală Principele Nicolae şi I. P. S. Patriarh, membrii guvernului, corpului diplomatic, mitropoliţii şi episcopii, membrii Corpurilor legiuitoare, generalii, înalţii demnitari ai statului, membrii consiliului comunal şi ai diferitelor instituţiuni, trăsura regală cernită, d. general Alimănescu, colonel Bolintineanu, cu statul major şi trupele.

Cordoanele au fost ţinute, pe stânga de d-nii N. N. Săveanu, Oscar Niculescu şi general Mărdărăscu, iar în dreapta de d-nii I. G. Duca, C. Nicolaescu şi general Pressan, încadraţi de domni generali.

Cortegiul a parcurs strada Franclin, căile Victoriei şi Griviţei.

Pe tot parcursul, trotuarele erau ocupate de o mulţime imensă, care a ţinut să aducă ultimul salut marelui om politic Ion I. C. Brătianu.

Trupele au dat onorurile, iar muzicile şi corurile au cântat imnuri funebre.

Pe clădirile publice şi particulare era arborat tricolorul îndoliat. Balcoanele şi ferestrele caselor pe unde a trecut cortegiul, erau întesate de lume.

IN GARA DE NORD

La intrarea în piaţa gărei era un mare cenotaf, îmbrăcat în tricolor îndoliat, pe care se afla aşezată o amforă în care ardeau smirnă şi tămâie.

De jur împrejurul pieţei erau aşezate amfore.

Salonul de recepţie şi peronul gărei erau deasemenea drapate cu tricolor îndoliat.

Pe peron se afla o companie de onoare, formată din elevi ai şcoalei militare de infanterie, cu drapel şi muzica reg. jandarmilor pedeştri.

Cortegiul a ajuns în gară la ora 11 şi 45. Sicriul a fost ridicat din nou de fruntaşii partidului liberal şi dus pe braţe în vagonul mortuar.

Vagonul era acelaş cu care au fost transportate, la Curtea de Argeş, rămăşiţele pământeşti ale Regelui Ferdinand I.

Vagonul era împodobit cu ghirlande de brad, şi zăbranic.

Sicriul a fost aşezat pe un catafalc împodobit cu tricolor. In cele patru colţuri ardeau lumânări.

S'a oficiat un scurt serviciu religios, de arhiereul Tit Simedrea.

La ora 12 şi 5 a plecat din gară un tren regal, cu M. S. Regina Maria, AA. LL. Regale Principele Nicolae şi Principesele Elena şi Ileana.

In vagoanele trenului mortuar au luat loc membrii familiei, I. P. S. Patriarh, d-nii miniştri, mitropoliţii, preşedinţii corpurilor legiuitoare.

Trenul a pornit din gară la 12 şi 15.

Compania de onoare a dat onorurile, iar muzica a intonat un marş funebru compus de d. colonel Vlădut.

Al doilea tren a plecat la ora 12 şi 30, cu foştii miniştri, parlamentarii, reprezentanţii presei, delegaţiile organizaţiilor liberale, etc. etc.

In drum spre Florica

Până la staţia B. M. de o parte şi de alta, erau înşiraţi locuitorii cartierelor mărginaşe veniţi să întâmpine trenul mortuar.

In vagonul funebru, au stat tot timpul, de veghe, arhimandritul Filaret Jocu, pr. Mihălcescu şi diaconii Eftimie Orghidan şi Marius Constantinescu.

La Chitila şi în restul drumului, în toate staţiile, trenul mortuar a fost întâmpinat de numeroase solii de săteni veniţi din satele vecine şi de elevii şcoalelor primare, cu steaguri tricolore îndoliate.

Pâlcurile de săteni încărunţiţi, cu sumanele atârnate pe umeri şi căciulile în maini, aşteptau cu smerită linişte să se plece la trecerea cernitului convoiu.

In gara Titu, peronul era acoperit de marea mulţime venită să aducă ultimul salut.

Pe peron, un cor intona un imn sacru.

De pretutindeni, priviri înlăcrămate se îndreptau spre sicriu.

Cerul întunecat şi mohorârea câmpiei sporeau tristeţea oamenilor.